

נְתַחֲנִין – אם רואים בית דין שדרכם של שוורים אלו ליגח, מְעַמְדִין
 לָהֶם אֲפֻטְרוּפִים וּמַעֲרִידִין לָהֶן בְּפָנֵי אֲפֻטְרוּפִים, ולא כדי לחייבם
 לשלם בעוד שהוא תם, אלא וּמַשְׁוִינָן לָהֶן מוֹעֵד – כדי שיהיה השור
 מועד, אחר שהעידו עליו שנגח שלש פעמים, דְּכִי הָרָר וְנָגַח לְשֹׁלֵם
 מַעֲלִייתָ – שאם ישוב וינגח אחר שנעשה מועד, יגבו בית דין את הנזק
 משאר הנכסים, וכדין שור מועד שמשתלם מעליה ולא דווקא מגוף
 השור.
 מבררת הגמרא: לאחר שנעשה השור מועד שנאמר במשנה בסיפא
 שמחייבים לשלם, מַעֲלִייתָ מֵאֵן – מנכסי מי גובים את הנזק, מנכסי
 היתומים או מנכסי האפטרופוס שהיה ממונה לשמור על השור.
 מביאה הגמרא: רבי יוחנן אָמַר מַעֲלִייתָ יְתוּמִין, רבי יוסי בְּרַ חֲנִינָא
 אָמַר מַעֲלִייתָ אֲפֻטְרוּפִים.
 מקשה הגמרא: ומי אָמַר רבי יוחנן רבי שגובים מנכסי היתומים,
 והאמר רבי יהודה אָמַר רב אָסִי אֵין נִזְקָקִין לְנִכְסֵי יְתוּמִין – אין בית
 דין יורדים לגבות מנכסי היתומים שום חוב, אֲלָא אִם בֵּן רִבִּית אוֹכֵלָת
 בָּהֶן – אלא באופן שלווה אביהם בריבית שאוכלת את נכסי היתומים,
 שהרי כל זמן שאינם פורעים את החוב תגדל עליהם הריבית, שבאופן
 זה גובים מנכסי היתומים כדי שלא יפסידו. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, יורדים
 בית דין לנכסיהם או לְשֹׁטֵר שֶׁנֶּשׁ בּוֹ רִבִּית וכמו שנתבאר, או
 לְבִתּוּבַת אִשָּׁה – לפרוע מהנכסים כתובת אלמנת אביהם, מְשֻׁם מְזוּנִי
 – לפי שכל זמן שאינה נפרעת כתובתה חייבים היתומים לזון אותה
 מנכסיהם, ולכן גובים את הכתובה שלא יפסידו.
 ומבואר שבאופן שאין הפסד ליתומים אין גובים מנכסיהם, ואין אמר
 רבי יוחנן כאן שגובים מנכסי היתומים בשור המועד.
 מתרצת הגמרא: אִפְּשָׁה – הפוך את השיטות במחלוקת זו ותגרוס כך,
 רבי יוחנן אָמַר מַעֲלִייתָ אֲפֻטְרוּפִין, רבי יוסי בְּרַ חֲנִינָא אָמַר
 מַעֲלִייתָ יְתוּמִין, ואכן רבי יוחנן כשיטתו שאין גובים מנכסי היתומים.
 הגמרא מקשה על תירוץ זה: אָמַר רַבָּא, מְשֻׁם דְּקָשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן
 אֲדָרְבִּי יוֹחָנָן – וכי משום שנתקשית סתירה בדברי רבי יוחנן, לכך הופך
 הנך את השיטות וּמַשְׁוִינָן לָהֶן – ועושה הנך לְרַבִּי יוֹסִי בְּרַ חֲנִינָא
 מוֹעֵד – שפוסק שלא כדיון, שהרי ההלכה היא שאין יורדים לגבות
 מנכסי היתומים אלא אם כן מפסידים בכך, וְהָאֵר רַבִּי יוֹסִי בְּרַ חֲנִינָא
 דִּינָא הוּא וְנִחִית לְעוֹמְקֵיהּ דִּינָא – דיין הוא ויורד לעומק הדין, ואין
 נראה לומר שטעה בהלכה זו.
 הגמרא חוזרת בה ומתרצת הסתירה בדברי רבי יוחנן באופן אחר:
 אֲלָא, לְעוֹלָם לֹא תִפְוֶה, וּמִזִּיק שְׂאֵנִי – אכן אין להפוך את השיטות,
 ואף שאין יורדים לנכסי היתומים כשאין הפסד, אמר רבי יוחנן כאן
 שגובים מהם בשור המועד, שבמקום שנכסיהם מוזיקים לאחרים מודה
 רבי יוחנן שיש ליפרע מהם, שעל ידי כן ישמרו על שורם שלא ימשיך
 להזיק.
 הגמרא חוזרת לבאר סברות מחלוקת רבי יוחנן ורבי יוסי בר חנינא: רבי
 יוחנן אָמַר מַעֲלִייתָ יְתוּמִים, דָּא אָמַרְתָּ מַעֲלִייתָ אֲפֻטְרוּפִים – שאם
 תאמר שיגבו את הנזק מהאפטרופוס,

שְׁלֹא יְהֵא חוּטְא נִשְׁכָּר – שלא ירוויח החוטא במה שנקנסו את
 הכותים, שאין לעשות תקנה שירוויח החוטא ממנה.
 שואלת הגמרא: אם משום כך, עדיין היה צריך לקונסם ולא ישלמו
 להם הקנס, וְנִחִיבֵיהּ לְעִנְיִים – ונחייב את האונס לשלם הקנס לצדקה
 לעניים, ובכך לא ידא החוטא נשכר.
 משיבה הגמרא: אָמַר רב כָּרִי, בכך לא יהיה מתוקן שלא יהא החוטא
 נשכר, מְשֻׁם דְּהוּי מְזוּנִי שְׂאֵין לוֹ תוֹקְעִים – משום שהמזון שחייב
 לעניים אין מי שיתבע אותו, שאם יבוא עני לתבוע יאמר לו רצוני
 לתתו לעני אחר, ובכך לא ישלם הקנס לעניים ועדיין נמצא שהחוטא
 נשכר:

משנה

שור שֶׁל פֶּקֶה – גדול ובן דעת, שְׁנֵגַח שור שֶׁל חֶרֶשׁ – שאינו שומע
 ואינו מדבר, או שנגח שור של שוֹמֵה וְקָמָן, חִיִּב כְּדִינוֹ, תם חצי נזק
 ומועד נזק שלם. ואילו שור שֶׁל חֶרֶשׁ שוֹמֵה וְקָמָן שְׁנֵגַח שור שֶׁל
 פֶּקֶה, פְּטוּר, שכיון שאין גובים תשלום חצי הנזק בשור תם מנכסי
 הבעלים אלא מגוף השור, והשור הוא מטלטלים, אין בית דין גובים
 חוב מהמטלטלים של היתומים.
 ומכל מקום שור שֶׁל חֶרֶשׁ שוֹמֵה וְקָמָן שְׁנֵגַח, בית דין מְעַמְדִין לָהֶן
 אֲפֻטְרוּפִים – אדם שיהיה ממונה לשמור על השור, וּמַעֲרִידִין לָהֶן –
 עליהם בבית דין בְּפָנֵי אֲפֻטְרוּפִים ששורים נגח, כדי לעשותו מועד.
 ואם לאחר זמן נִתְפַּקֶּה חֶרֶשׁ – התחיל לשמוע, או אם נִשְׁתַּפֶּה
 הַשּׁוֹמֵה – חזר להיות בן דעת, וְכֵן הִגְדִּיל הַקָּמָן, אף שכבר הועד השור
 בפני האפטרופוס חוֹר השור לְמִוְתוֹ, דְּרַבִּי רַבִּי מֵאִיר, שכיון
 שנשתנה רשות השור שעבר מרשות האפטרופוס לרשות החרש,
 שינוי הרשות משנה את דין השור וחזר להיות תם. רבי יוסי אָמַר,
 הָרִי הוּא בְּחֻקָּתוֹ – כמו שהיה בחזקת מועד, שאין שינוי הרשות משנה
 את דין השור.
 המשנה עוברת לדיני שור שנגח אדם: שור הַאֲצִטְרִין שהרגילוחו
 ליגח, אם נגח אדם והרגו אֵינוֹ חִיִּב מִיתָה, שְׁנֵאֲמַר לגבי שור הנוגח
 אדם (שמות כא כח) וְכִי יִנָּח, ומשמע דוקא אם נגח מעצמו וְלֹא
 שְׁנִיחֵהוּ אחרים:

גמרא

מקשה הגמרא: הֵא גוּפָא קָשְׁיָא –המשנה סותרת עצמה, שהרי אָמַרְתָּ
 ברישא, שור שֶׁל חֶרֶשׁ שוֹמֵה וְקָמָן שְׁנֵגַח שור שֶׁל פֶּקֶה פְּטוּר, אֲלָמָא
 שְׂאֵין מְעַמְדִין אֲפֻטְרוּפִים לְשור תם של חֶרֶשׁ שוטה וקטן, כדי
 להעיד בפניו על הנגיחה וְלִגְבוֹת החצי נזק מְגוּפוֹ. אך אִמָּא סִיפָא
 שנאמר שם שור שֶׁל חֶרֶשׁ שוֹמֵה וְקָמָן שְׁנֵגַח, בית דין מְעַמְדִין לָהֶם
 אֲפֻטְרוּפִים וּמַעֲרִידִין לָהֶם בְּפָנֵי אֲפֻטְרוּפִים, ומשמע לכאורה שהיינו
 כדי לחייב השור בחצי נזק, אֲלָמָא שְׁמַעְמִידִין לָהֶם אֲפֻטְרוּפִים לְתָם
 לְגְבוֹת מְגוּפוֹ, ולא כמו שנאמר ברישא.
 מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּא, אכן הדין שאין מעמידין אפטרופוס
 לגבות מגופו, ומה שנאמר בסיפא שמעמידין, הִכִּי קָתַנִּי, וְאִם הוֹחִיקוּ

המשך מהעמוד הקודם

ומי"ש בענין מערה פרטית ומהשמועה עד"ז שהיא בקבלה, מובן שזה צריך בירור על אתר
 ומאנשים נאמנים, ובכ"א פשוט שחילוק יש בין הענין שמטמא לנשיא ולצדיק בזמן הקבורה לבין
 הליכה על הציון לאחר זמן, וכבר דשו בה רבים.

בודאי לוקח חלק פעיל בעניני צעירי אגו"ח באה"ק ת"ו, ולפלא שאינו כותב עד"ז בפרטיות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

– אם שמר את השור בשמירה מעולה, אלא שיצא השור באונס והזיק, **בְּלָל כָּלֵל לֹא פָעִי שְׁלוּמִי** – צריך להיות הדין שלא ישלם כלל ואף לא חצי נזק, וְאִי דְלֹא עֲבָדִי לִיה שְׁמִירָה, בְּלוּיָה נֹזֵק פָּעִי שְׁלוּמִי – ואם לא שמרו לשור בשמירה מעולה, היה צריך לחייבו נזק שלם, ולא חצי נזק בלבד.

רבא מיישב דברי רבי יעקב: **אֲמַר רַבָּא, לְעוֹלָם מְדוּבָר בְּמוֹעֵד, וְהָכֵא בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ** שחייב רק חצי נזק, באופן דְּעֲבָדִי שְׁמִירָה פְּחוּתָה וְלֹא עֲבָדִי לִיה שְׁמִירָה מְעוּלָה – ששמר את השור בשמירה פחותה ולא בשמירה מעולה, וְרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר לֵה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּדִין זֶה דְּאֲמַר (לקמן מה): **צֵד תַּמּוֹת בְּמִקְוָמָה עוֹמְדָת** – שאף שנעשה השור מועד, החצי נזק שמשלם נשאר במקומו בדין שור תם, אלא שנוסף עליו חצי נזק לחייבו מדין מועד, ואף סָבַר לֵה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּדִין נֹסֵף דְּאֲמַר מוֹעֵד סָגִי לִיה בְּשְׁמִירָה פְּחוּתָה – שדי לשמור במירה פחותה את השור המועד, ואף ששור תם צריך לשומרו בשמירה מעולה, ולכך את החצי נזק של הצד תמות חייב לשלם, שהרי לא שמרו שמירה מעולה בדין תם, אך את החצי נזק של המועד נפטר מלשלם במה ששמרו בשמירה פחותה. וְסָבַר לֵה רַבִּי יַעֲקֹב כְּרַבִּי דְּאֲמַר מְעַמְדִין אֲפּוּרָפּוּס לְתָם לְגָבוֹת מְגוּפָה, וּשְׁלֹא כְּדַעַת סוּמְכוּס שֶׁאֵין מְעַמְדִין. **אֲמַר לִיה אַבְי, וְלֹא פְּלִיגִי** – וכי רבי יהודה ורבי יעקב אינם חולקים, וְהִתְנַיָא, שור של חֶרֶשׁ שׁוּמָה וְקָסֵן שְׁנֵנָת, רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב וְרַבִּי יַעֲקֹב אֹמֵר חֲצִי נֹזֵק הוּא דְּמִשְׁלָם, וכיצד ניתן לבאר דברי רבי יעקב כרבי יהודה.

רבה בר עולא מיישב תירוצו של רבא: **אֲמַר רַבָּה בְּרַ עוֹלָא, אֲבָן רַבִּי יַעֲקֹב סוֹבֵר כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה וְכִתְרִירוֹ שֶׁל רַבָּא, וּמָה שֶׁשֵּׁנִינִי בְּבִרְיָא, אֵין זֶה מִחְלוקָת, אֲלֵא מָה שְׁמַחֲיִיב רַבִּי יְהוּדָה פִּירֵשׁ רַבִּי יַעֲקֹב** – מה שאמר רבי יהודה בסתמא שחייב, פירש רבי יעקב דבריו שאינו מחייב אלא חצי נזק. והטעם כמו שביאר רבא ששמר שמירה פחותה ולא שמירה מעולה וחייב על הצד תמות משום שמעמידים אפוטרופוס לתם לגבות מגופו.

הגמרא מבררת את שיטת אבבי: **וְלֹא אַבְי דְּאֲמַר שְׁפִלְיָי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יַעֲקֹב, בְּמֵאֵי פְּלִיגִי** – כיצד נבאר מחלוקתם. **אֲמַר לֵה אַבְי, הָכֵא בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ, בְּמוֹעֵד לֹא נִמְרִיָה כָּלֵל** – בשור מועד שלא שמרו כלל אף שמירה פחותה, ולכך רבי יהודה מחייב נזק שלם, שחייב הן על הצד תמות והן על צד המועד, וסובר שמעמידים אפוטרופוס לתם לגבות מגופו. וְרַבִּי יַעֲקֹב שֶׁמַּחֲיִיב רַק חֲצִי נֹזֵק, סָבַר לֵה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּהִדְאָ וּפְּלִיגִי עֲלֵיהּ בְּהִדְאָ – סובר כרבי יהודה בדבר אחד וחולק עליו בדבר אחד. כלומר, סָבַר כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּהִדְאָ, דְּאֵילוּ רַבִּי יְהוּדָה סָבַר צֵד תַּמּוֹת בְּמִקְוָמָה עוֹמְדָת, ובכך אף רבי יעקב מודה לו, וּפְּלִיגִי עֲלֵיהּ בְּהִדְאָ, דְּאֵילוּ רַבִּי יְהוּדָה סָבַר מְעַמְדִין לְהֵן אֲפּוּרָפּוּס לְתָם לְגָבוֹת מְגוּפָה – ולכך אף על הצד תמות חייב, ומשלם נזק שלם, וְאֵילוּ רַבִּי יַעֲקֹב סָבַר אֵין מְעַמְדִין, ולכך לא משלם אֲלֵא פְּלִגָא דְּמוֹעֵד, אך על צד התמות אינו חייב משום שאין מעמידים אפוטרופוס לתם לגבות מגופו. ואף הברייתא הראשונה תבאר באופן זה, שהיה השור מועד ואינו משלם אלא את החצי נזק של המועד.

הגמרא דנה בביאורם של אבבי ורבא: **אֲמַר לִיה רַב אֲהֵא בְּרַ אַבְי לְרַבִּינָא, בְּשִׁלְמָא לְאַבְי דְּאֲמַר שְׂרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יַעֲקֹב פְּלִיגִי, שְׂפִיר** – מובן מדוע הוצרך להעמיד הברייתא הראשונה במועד, שאילו היה מעמיד בתם היה צריך לומר שרבי יעקב סובר שמעמידים אפוטרופוס לתם לגבות מגופו, ואי אפשר לומר כן מכח דברי הברייתא השנייה. **אֲלֵא לְרַבָּא דְּאֲמַר שְׂרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יַעֲקֹב לֹא פְּלִיגִי, אֲלֵא שְׂרַבִּי יַעֲקֹב מִפְּרֵשׁ דְּבִרֵּי רַבִּי יְהוּדָה, יִקְשָׁה אֲדַמְּוִין לֵה בְּמוֹעֵד** – עד שמעמיד את הברייתא במועד וחייב חצי נזק משום הצד תמות, נִקְרָא בְּתָם – יעמיד את הברייתא בשור תם, ומדובר ששמרו שמירה שאינה מועלת לשור תם, ובגוף

מְנַעֲי וְלֹא עֲבָדִי – יש לחשוש שימנעו האנשים מלהימנות אפוטרופוסים. רַבִּי יוֹסִי בְּרַ חֲנִינָא אֲמַר מְעַלִּית אֲפּוּרָפּוּס, שהרי הוא זה שלא שמר על השור כראוי, וְחֻזְרִין וְנִפְרָעִין מִן הַתּוֹמִים לְבִי גְדִלִי – ולאחר שיגדלו היתומים יחזור האפוטרופוס ויגבה מהם מה ששילם עבורם, ולכך אין לחשוש שמה ימנעו.

הגמרא מביאה שנחלקו תנאים בדין המבואר במשנה שאין מעמידים אפוטרופוס לגבות משור תם מגופו: וְדִין זֶה אִם מְעַמְדִים לְהֵן אֲפּוּרָפּוּסִין לְתָם לְגָבוֹת מְגוּפָה, תֵּנָא הִיא, וְכִמוּ דְּתֵנָא, שור שְׁנֵנָתָהּ בְּעָלִי – שהיה בעליו פקח ונעשה חרש, שאינו שומע ואינו מדבר, וְשִׁנְשֵׁתָהּ בְּעָלִי – או שנהיה שוטה וְשִׁהָלָבוּ – או שהלכו בְּעָלִי לְמִדְנַת הַיָּם, וְהוּדָה בֵּן נִקְסָא אֲמַר בְּשֵׁם סוּמְכוּס, הִרִי הוּא בְּתַמּוֹתָי עַד שִׁיעִידוּ בּוּ בְּפָנִי הַבְּעִלִים, וכיון שנתחרשו או נשתטו בעליו אי אפשר להעיד בפניהם. וְהַכְּמִים אֹמְרִים, מְעַמְדִין לְהֵן אֲפּוּרָפּוּסִין שִׁישְׁמְרוּ עַל הַשּׁוֹר, וְמַעֲדִין לְהֵן בְּפָנִי אֲפּוּרָפּוּסִין, ובכך נעשה השור מועד. ואם לאחר שנעשה מועד, נִתְפַּקֵּחַ הַחֶרֶשׁ – שחור לשמוע, או נִשְׁתַּפֵּחַ הַשּׁוּמָה, וְהַגְדִּיל תִּקְסָן, וְכֵאן בְּעָלִי מְמַיֶּנֶת הַיָּם, וְהוּדָה בֵּן נִקְסָא אֲמַר בְּשֵׁם סוּמְכוּס, חֹזֵר הַשּׁוֹר לְתַמּוֹתָיו וְאֵין מוֹעִיל מִזֶּה שֶׁנַּעֲשָׂה מוֹעֵד בְּפָנֵי הָאֲפּוּרָפּוּסִים, עַד שִׁיעִידוּ בּוּ בְּפָנִי בְּעָלִים, רַבִּי יוֹסִי אֲמַר הִרִי הוּא בְּחֻקָּתוֹ שֶׁהִיא מוֹעֵד.

ובביאור מחלוקת התנאים: **אֲמַר** – הקשו בני הישיבה, מֵאֵי הִרִי הוּא בְּתַמּוֹתָיו דְּקָאֲמַר סוּמְכוּס, וְאֵילִמָּא דְלֹא מַיְיַעַד כָּלֵל – אם נבאר כוונתו שאין אפשרות כלל לעשותו מועד אלא בפני הבעלים, והיינו שאין מעמידין עליו אפוטרופוס כלל אף לא בכדי להעיד בפניו ולעשותו מועד, אם כן יקשה הֵא מִדְּקָתָנִי סִיפָא – הרי ממה ששנינו בסיפא של הברייתא לגבי נתפקח החרש שאמר סומכוס שהשור 'חֹזֵר לְתַמּוֹתָיו', מִכָּלֵל דְּאֵיִיַּעַד – משמע שאכן היה השור מועד בעודו אצל האפוטרופוס, וכיצד נעשה מועד אם אין מעמידים אפוטרופוס.

אֲלֵא בהכרח לומר, מֵאֵי כוונת סומכוס במה שאמר 'הִרִי הוּא בְּתַמּוֹתָיו', הִרִי הוּא בְּתַמּוֹתָיו – בשלימותו, דְּלֹא מְחַסְרִין לִיה – שאין גובים מגופו כלום, אך ודאי שמעמידים עליו אפוטרופוס לעשותו מועד וכמו שמוכח מהסיפא, וְאֲלֵמָא מבואר שלדעת סומכוס אֵין מְעַמְדִין אֲפּוּרָפּוּסִים לְתָם לְגָבוֹת מְגוּפָה, ולפי זה יש לבאר מה שנאמר בהמשך הברייתא, וְהַכְּמִים אֹמְרִים מְעַמְדִין לְהֵן אֲפּוּרָפּוּסִים וְמַעֲדִין לְהֵן בְּפָנִי אֲפּוּרָפּוּסִים, שאין הכוונה לענין לעשותו מועד, שבכך אף סומכוס מודה, אלא לומר שאף גובים מגוף השור בעודו תם, וְאֲלֵמָא מבואר שלדעתם מְעַמְדִין אֲפּוּרָפּוּסִים לְתָם לְגָבוֹת מְגוּפָה.

ובביאור מחלוקת מחלוקת סומכוס וחכמים בסיפא. מבררת הגמרא: וְסִיפָא של הברייתא בְּמֵאֵי קְמִיפְלִיגִי – במה תלויה מחלוקתם אם חזר השור לתמותו או שנשאר בחזקתו. מבארת הגמרא, רְשׁוּת מִשְׁנָה אִיכָא בִּינְיָיָהוּ – מחלוקתם היא אם במה שעובר השור לרשות אדם אחר נשתנה דינו וחזר להיות תם או לא. סוּמְכוּס סָבַר רְשׁוּת מִשְׁנָה, ולכך כאשר נתפקח החרש או בשאר האופנים שחזר השור מרשות האפוטרופוס לרשות הבעלים, חזר להיות תם, וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר רְשׁוּת אִינָה מִשְׁנָה וְנִשְׁאָר הַשּׁוֹר מוֹעֵד בְּחֻקָּתוֹ.

הֵנּוּ רַבֵּנָן, שור של חֶרֶשׁ או שׁוּמָה וְקָסֵן שְׁנֵנָת, רַבִּי יַעֲקֹב מִשְׁלָם חֲצִי נֹזֵק. מבררת הגמרא מיד בגירסת הברייתא 'רַבִּי יַעֲקֹב מִשְׁלָם, רַבִּי יַעֲקֹב מֵאֵי עֲבָדִי תִּתִּי' – מה עשה רבי יעקב שיש לחייבו לשלם חצי נזק. **אֲלֵא אִימָא כִּי, דְּרַבִּי יַעֲקֹב אֹמֵר מִשְׁלָם חֲצִי נֹזֵק.**

ובעיקר הדין מבררת הגמרא: בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ – באיזה שור דיבר רבי יעקב שהוצרך לחדש בו שחייב חצי נזק בלבד ולא יותר, אִי בְּשׁוֹר תָּם, שְׂפִיטָא שחייב חצי נזק, שהרי אף שור כְּבֻלִי עֲלָמָא – של כל אדם פקח, נָמִי חֲצִי נֹזֵק הוּא דְּמִשְׁלָם ולא יותר, ומדוע הוצרך לבאר כן בשור של חרש שוטה וקטן, וְאִי מדובר בְּשׁוֹר מוֹעֵד, מדוע באמת ישלם חצי נזק ולא נזק שלם, הרי ממה נפשך, אִי דְּעֲבָדִי לִיה שְׁמִירָה